

Stockholms
stad

Miljöhandlingsplan 2017-2019 Spånga-Tensta

stockholm.se

Innehåll

Bakgrund	4
Syfte	4
Genomförande och uppföljning	5
Ansvar	5
Miljömål och aktiviteter	5
Miljömål 1. Hållbar energianvändning	6
Miljömål 2. Miljöanpassade transporter	7
Miljömål 3. Hållbar mark- och vattenanvändning	8
Miljömål 4. Resurseffektiva kretslopp.....	10
Miljömål 5. Giffritt Stockholm.....	13
Miljömål 6. Sund inomhusmiljö.....	17

Bakgrund

Stockholm växer snabbt och står inför utmaningar för att livsmiljön såväl utom- som inomhus ska vara hållbar. Hållbar utveckling är ett brett begrepp och Stockholms stad strävar efter en social, ekologisk, ekonomisk och demokratiskt hållbar utveckling. Stockholms stads miljöprogram tydliggör stadens inriktning i arbetet för ett hållbart växande Stockholm.

Stockholms stads miljöprogram gäller från 2016 till och med utgången av 2019. Miljöprogrammet är uppbyggt kring sex övergripande miljömål. I programmet redovisas även 30 delmål och förslag på 40 indikatorer. De övergripande miljömålen är:

1. Hållbar energianvändning
2. Miljöanpassade transporter
3. Hållbar mark- och vattenanvändning
4. Resurseffektiva kretslopp
5. Giftfritt Stockholm
6. Sund inomhusmiljö

Miljöprogrammet är ett stadsövergripande styrdokument. Samtliga nämnder och styrelser ska i sina verksamhetsplaner redovisa hur de avser att bidra till att staden når dessa mål samt följa upp hur arbetet går. Stadens miljöprogram är på det sättet integrerat i stadens överordnade system för ledning och uppföljning av all verksamhet och ekonomi, ILS.

Nämnd eller styrelse med utpekad ansvar för ett delmål har ansvar för att i sin verksamhetsplan formulera bland annat aktiviteter som syftar till att uppfylla miljöprogrammets mål.

I samband med att Spånga-Tensta stadsdelsnämnd antog sin verksamhetsplan för 2016 togs beslut om att en miljöhandlingsplan ska tas fram. Miljöhandlingsplanen ska åskådliggöra stadsdelsnämndens aktiviteter för att bidra till att uppnå miljömålen i miljöprogrammet.

Syfte

Miljöhandlingsplanen redovisar Spånga-Tensta stadsdelsnämnds arbete för att bidra till uppfyllelsen av miljömålen i Stockholms stads miljöprogram.

Alla som arbetar inom Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning ska känna till miljöhandlingsplanens innehåll och tillämpa den i det dagliga arbetet.

Genomförande och uppföljning

Miljöhandlingsplanen anger i vissa fall specifika och konkreta åtgärder som ska genomföras. I andra fall kan verksamheterna dock själva välja de mest kostnadseffektiva åtgärderna för att, inom ramen för sina uppdrag och sin budget, arbeta för att nå målen.

Stadsdelsnämnden följer upp måluppfyllelsen i stadens integrerade system för ledning och styrning (ILS) inför tertialrapporter och verksamhetsberättelser. Miljöhandlingsplanens mål och aktiviteter revideras sedan årligen i samband med verksamhetsplanen.

Ansvar

Målen i miljöprogrammet är styrande för staden som helhet, även om inte alla delmål berör eller följs upp av Spånga-Tensta stadsdelsnämnd. Centralt för miljöhandlingsplanen är därmed att miljötänkandet ska integreras i alla verksamheter, men att fokus ligger på nämndens egen rådighet. I viss utsträckning redovisas dock aktiviteter där nämnden saknar egen rådighet. Genom samverkan och påverkan i form av initiativ och förslag riktade till andra bestämmande instanser är förhoppningen att miljömässiga förbättringar och förändringar ska kunna realiseras även inom områden där nämnden saknar egen bestämmanderätt.

Stadsdelsförvaltningens enhetschefer (om inga andra nämns) ansvarar för att genomföra aktiviteterna inom de olika delmålen. Avdelningscheferna har det övergripande miljöansvaret inom verksamhetsområdet och ansvarar för att skapa goda förutsättningar för miljöarbetet på enheterna, ta vara på och utveckla medarbetarnas kompetens och engagemang i miljöfrågor samt driva arbetet framåt.

Miljömål och aktiviteter

De miljömål och delmål i miljöprogrammet som berör Spånga-Tensta stadsdelsnämnd samt de aktiviteter stadsdelsnämnden ska genomföra för att bidra till att uppnå målen presenteras nedan.

Miljömål 1. Hållbar energianvändning

Utvinning av energi och energianvändning är en av orsakerna till flera stora miljöproblem. All energiutvinning kräver resurser varför vi alltid måste prioritera arbetet för ett energieffektivt och resurssnålt samhälle. Målet syftar till att minska klimatpåverkan, effektivisera energianvändningen och växla över till ökad användning av förnybar energi.

Stockholm stad har en viktig roll inom energiområdet. Staden ska planera så att energieffektiva lösningar kommer till stånd för både bebyggelse och transporter. Även Stockholms stads egna verksamheter har en viktig roll i utvecklingen. Genom egen energiproduktion baserad på solenergi och energieffektiviseringar ska verksamheternas miljö- och klimatpåverkan minska.

Delmål 1.1. Staden ska verka för att utsläppen av växthusgaser minskar till högst 2,3 ton per invånare till år 2020

Aktivitet	Ansvar
Verka för att minska användningen av fossila bränslen i fordonsflottan. Alla fordon som köps in eller leasas ska ha så liten skadlig effekt på miljön som möjligt. Genom inköp av elcyklar kommer behov av bilresor minska.	Samtliga avdelningschefer
Medarbetare ska tanka det minst miljöskadliga drivmedlet i förvaltningens fordon.	Samtliga avdelningschefer

Delmål 1.2. Staden ska genom energieffektiviseringar minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst 10 % till år 2020.

Aktivitet	Ansvar
Förvaltningen ska verka för minskat energibehov i nämndens lokalbestånd. Vid inhyrning av nya lokaler ska energibehov vara ett bedömningskriterium.	Avdelning Kansli och kommunikation
Vid byte av vitvaror i verksamhetslokalerna ska det bytas ut mot energieffektiva	Enhetschefer

vitvaror. Energisparande åtgärder ska vidtas, t.ex. genom att stänga av utrustning i lokaler och rum som inte används. Energieffektivisera genom att byta till lågenergilampor, LED-belysning samt installera närvarostyrning om det är möjligt.	Avdelning Kansli och kommunikation
Vid beställning av ny- och ombyggnation av verksamhetslokaler ska krav på klimatsmart byggande och förnybar energi ställas.	Berörd avdelningschef

Miljömål 2. Miljöanpassade transporter

Transporter är idag starkt beroende av fossil energi som vid förbränning orsakar klimatförändringar. Kraftiga åtgärder krävs för en övergång till förnybara drivmedel, minskat energibehov och ett transportsnålt samhälle. Sverige har därför ett nationellt mål om fossilbränsleoberoende fordonsflotta till år 2030.

En övergång till mer kapacitetsstarka och miljöanpassade transportmedel som kollektivtrafik, miljölastbilar, sjöfart, gång och cykel är nödvändig, och för alla motoriserade transportslag behövs högre tillförlitlighet, fossiloberoende och energieffektivitet än idag. Stadens mål är ett långsiktigt hållbart transportsystem, baserat på ny teknik, förnyelsebara bränslen, bättre logistik och mer information. Det ska vara lätt att välja kollektiva, trygga och den minst miljöskadliga transportlösningen. Som stor arbetsgivare kan staden också påverka resandet hos de anställda och som verksamhetsutövare kan staden vid upphandling välja miljöanpassade fordon och arbetsmaskiner.

Delmål 2.1. Biltrafiken ska minska

Aktivitet	Ansvar
Alla fordon som köps in eller leasas ska ha så liten skadlig effekt på miljön som möjligt. De fordon som drivs med fossila drivmedel ska vid utbyte, bytas ut mot fordon som inte drivs av fossila drivmedel. Genom inköp av ecyklar kommer behov av bilresor	Samtliga avdelningschefer

<p>minskar.</p> <p>Förvaltningen ska kontrollera att cykelbanor på parkmark är snöröjda, sandsopade och har bra underlag.</p> <p>Samverka med Trafiknämnden om investeringar och reinvesteringar avseende pendelstråk för cykling</p> <p>Alla medarbetare ska tillämpa Resepolicy för Spånga-Tensta stadsdelsnämnd för resor i tjänsten.</p>	<p>Avdelning Stadsdelsutveckling</p> <p>Avdelning Stadsdelsutveckling</p> <p>Alla medarbetare</p>
--	---

Delmål 2.2. Stockholm ska ha frisk luft.

Aktivitet	Ansvar
E85-bilar och fordonsgasbilar ska tankas med det drivmedlet.	Enhetschefer

Miljömål 3. Hållbar mark- och vattenanvändning

Stockholm fortsätter att växa kraftigt och det finns stora behov av såväl bostäder som offentlig och kommersiell service, utbyggd infrastruktur och en rad andra funktioner. Anspråken på markanvändning i kombination med pågående klimatförändringar ställer höga krav på hur staden planeras och strategiskt arbetar med grönytor, vattenförekomster och miljöer för rekreation, biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Detsamma gäller andra miljöhänsyn såsom buller och luftkvalitet. Hållbar mark- och vattenanvändning innebär att staden kan växa och samtidigt som att goda stadskvaliteter skapas, grönstrukturens ekosystemtjänster behålls och riskerna från ett förändrat klimat reduceras.

Delmål 3.2. God status ska uppnås i stadens vattenförekomster

Aktivitet	Ansvar
Fullfölja arbete med förstudie Spånga/Bällstaån.	Avdelning Stadsdelsutveckling
Utreda vattenflöden i befintliga dammanläggningar	Avdelning Stadsdelsutveckling

Delmål 3.3. Stadens vattenområden ska stärkas och utvecklas för både rekreation och biologisk mångfald

Aktivitet	Ansvar
Hjulsta vattenpark ska hållas ändamålsenlig för rekreation och biologisk mångfald	Avdelning Stadsdelsutveckling

Delmål 3.4. Vid stadsutveckling ska ekosystemtjänster främjas för att bidra till en god livsmiljö

Aktivitet	Ansvar
Vid stadsutveckling- och infrastrukturprojekt ska stadsdelen medverka till att utformning sker med minsta möjliga ingrepp och påverkan på de befintliga miljöerna.	Avdelning Stadsdelsutveckling
Översyn av skötsel och nyttjandegraden av kolonilotter samt utredning av möjligheter till stadsodling ska genomföras.	Avdelning Stadsdelsutveckling

Delmål 3.5. När staden växer ska den biologiska mångfalden stärkas och utvecklas

Aktivitet	Ansvar
Sly som röjs ska i möjligaste mån ligga kvar i naturmark.	Avdelning Stadsdelsutveckling
När gallring utförs och vid fällning av träd i parker ska, i möjligaste mån, det planteras ett nytt träd för varje fällt träd på en lämplig plats i stadsdelen.	Avdelning Stadsdelsutveckling
En plan för förvaltningens fortsatta arbete med ekosystemtjänster tas fram	Avdelning Stadsdelsutveckling

under planperioden.	
---------------------	--

Delmål 3.6. Varje stadsdel ska ha god tillgång till parker och områden med höga rekreations-och naturvärden

Aktivitet	Ansvar
Vid upprustning av parkmark eftersträvas klimatanpassade åtgärder. För att få stöd i arbetet förs dialog med stadens fackförvaltningar och förvaltningens entreprenörer.	Avdelning Stadsdelsutveckling
Stadsdelens ytor driftas enligt fastställda parkprogram, parkplaner samt skötselprogram och långsiktiga investeringar i ytorna görs enligt investeringsplan.	Avdelning Stadsdelsutveckling
Stadsdelens invånare ges möjlighet att vara med och påverka miljön i parker och grönområden bl. a genom Synpunktportalen, Tyck till och medborgarvärdar.	Avdelning Stadsdelsutveckling
Stadsdelens skötsel av parkmark effektiviseras och samarbetet med entreprenören förbättras genom att ansluta stadsdelsförvaltningen till driftsportalen.	Avdelning Stadsdelsutveckling
Nya rutiner för föreningars medverkan i städning av parkmark implementeras i den ordinarie verksamheten.	Avdelning Stadsdelsutveckling
I samband med förslag till ny bebyggelse som medför intrång i grön- och vattenområden ska ”grön” kompensation med likvärdig funktion i närområde begäras i remissvar och andra samråd.	Avdelning Stadsdelsutveckling

Miljömål 4. Resurseffektiva kretslopp

Stockholm växer kraftigt och det innebär ökade krav på en tydlig och långsiktig avfallshantering och fortsatt beteendeförändring hos både invånare och anställda. Det mest miljövänliga sättet att öka hushållningen med material är att förhindra uppkomsten av avfall. EU:s avfallshierarki innebär att man helst ska förebygga avfall, i andra hand återanvända, i tredje hand materialåtervinna, i fjärde hand energiåtervinna och som sista åtgärd lägga avfallet på deponi. Allt avfall måste tas omhand på ett korrekt sätt för att inte förorsaka skador på människors hälsa och miljön.

Delmål 4.1. Stadens verksamheter ska förebygga förekomsten av avfall

Aktivitet	Ansvar
Förvaltningen ska i största möjligaste mån digitalisera verksamheten	Samtliga avdelningschefer
Förvaltningen ska vid inköp av varor och tjänster planera för att minska uppkomsten av avfall, t.ex. undvika onödiga förpackningar, emballage och engångsmaterial samt minska matsvinn genom bättre planerade måltidsinköp.	Enhetschef
Matsvinn ska minimeras genom genomtänkt planering, och logistik.	Enhetschef
Produkter och inventarier som inte längre används inom verksamheten ska så långt det är möjligt återanvändas. Det kan t.ex. vara möbler, textilier eller liknande.	Enhetschef
Verka för att spillmaterial vid byggproduktion minimeras.	Avdelning Kansli och kommunikation

Delmål 4.2. Avfall som uppkommer ska tas omhand resurseffektivt

Aktivitet	Ansvar
Grovsopor ska i större omfattning än idag sorteras för material- eller energiåtervinning.	Enhetschef
Förbrukningen av engångsprodukter ska minska och flergångsprodukter (t.ex. glas) och förnyelsebara material ska öka.	Enhetschef
Verka för att vattenförbrukningen minskar.	Enhetschef
De verksamheter som ännu inte sorterar ut sitt matavfall ska kontakta Stockholm Vatten och påbörja utredning om förutsättningarna för utsortering.	Enhetschef
De verksamheter som inte har rätt förutsättningar för att samla in matavfall i kärl ska tillsammans med fastighetsägarna undersöka möjligheten att installera matavfallskvarn.	Enhetschef

Delmål 4.3 Farligt avfall ska inte förekomma i hushållssoporna.

Aktivitet	Ansvar
Riskavfall ska hanteras enligt föreskrifter.	Enhetschef
Farligt avfall ska sorteras ut och lämnas så att det blir miljöriktigt omhändertaget	Enhetschef
Verka för en	Avdelning Stadsdelsutveckling

återvinningsstation för farligt avfall etableras i stadsdelen	
---	--

Miljömål 5. Giftfritt Stockholm

Samtidigt som kemikalierna ger oss många fördelar kan de innebära problem när vi exponeras för dem och när de hamnar i miljön. Halterna av många miljö- och hälsofarliga ämnen är förhöjda i Stockholm och finns i flera fall i halter som kan innebära risker för både miljö och hälsa. Staden ska därför både minska kemikalieriskerna i de egna verksamheterna och genom kunskapsspridning verka för att företag och allmänhet gör detsamma. I detta arbete finns Kemikaliecentrum som en resurs, som hjälper stadens invånare och verksamheter att tillsammans nå visionen om ett giftfritt Stockholm. I Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019 beskrivs visionen om ett "Giftfritt Stockholm 2030" och vilka åtgärder som ska genomföras för att på sikt nå visionen. Åtgärderna handlar om att rensa bort och undvika farliga ämnen i produkter, varor och byggmaterial som staden använder och verka för att andra aktörer ska arbeta i samma riktning. I staden prioriteras arbetet med att minska förekomsten av farliga ämnen på förskolor, och ett genomgående fokus i Stockholms stads kemikalieplan är att minska barns exponering för farliga ämnen.

Delmål 5.1. Spridningen av miljö- och hälsofarliga ämnen från hushåll, handel, byggnader och andra aktörer ska minska

Aktivitet	Ansvar
Förvaltningen kommunicerar det egna kemikaliearbetet både internt och externt för att på detta sätt inspirera till att minska användningen av miljö- och hälsofarliga kemikalier	Samtliga avdelningschefer
Förvaltningen bidrar genom informationsinsatser till att kunskapen hos allmänheten ökar om hur miljö- och hälsofarliga ämnen kan undvikas.	Avdelning Kansli och kommunikation

Delmål 5.2. Innehållet av miljö- och hälsofarliga ämnen i upphandlade varor ska minska

Aktivitet	Ansvar
Att andelen produkter som innehåller spår av farliga ämnen minskar. Användandet av ekologiska livsmedel ökar.	Samtliga avdelningschefer
Verksamheter serverar vegetarisk kost minst en dag i veckan. Inom förskolan är målet att servera vegetarisk kost två gånger i veckan.	Avdelning Förskola och Avdelning Äldre och funktionsnedsättning
När tjänster och entreprenader upphandlas ska det, om det är möjligt, ställas krav på miljöanpassade produkter	Ekonomiavdelningen
Uppföljning av ställda miljökrav vid upphandlingar ska genomföras med stickprovskontroller.	Ekonomiavdelningen
Upphandlare ska kompetensutvecklas inom kemikalieområdet.	Ekonomiavdelningen

Delmål 5.3. Användningen av bygg- och anläggningsvaror som innehåller miljö- och hälsofarliga ämnen ska minska

Aktivitet	Ansvar
Bevaka att nya byggnader inte byggs med farliga eller hormonstörande ämnen	Berörd avdelningschef
Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system.	Berörd avdelningschef

Delmål 5.4. Stadens användning av kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska minska

Aktivitet	Ansvar
Utbilda personal i miljöfrågor	
Införa kemikalierregistret Chemsoft	Avdelning Kansli och kommunikation

Alla verksamheter ska, under planperioden, inventera och dokumentera sina märkningspliktiga kemiska produkter i en kemikalieförteckning.	Enhetschef
Alla verksamheter som har utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska arbeta aktivt för att ersätta dem.	Enhetschefer
Alla verksamheter ska årligen från 2018 rapportera uppgifter om utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen till kemikaliecentrum.	Avdelning Stadsdelsutveckling
Alla verksamheter som anlitar entreprenörer som använder kemiska produkter ska ställa krav i upphandlingen på att entreprenören redovisar uppgifter om utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen.	Avdelning Ekonomi

Delmål 5.5. Förekomsten av hälsofarliga kemikalier i förskolemiljön ska minska

Aktivitet	Ansvar
Inventera förskolemiljön med avseende på farliga ämnen enligt "Vägledning för kemikaliesmart förskola"	Avdelning förskola
Spånga-Tenstas förskolor arbetar enligt handlingsplan för kemikaliesmarta förskolor	Avdelning förskola
Målet för förskolans kemikaliearbete är att stadsdelsnämnden under	Avdelning förskola

mandatperioden uppnår nivå 1 och nivå 2 samt inleder arbetet med att uppnå nivå 3.	
Förskolan ska, om möjligt, sanera eller kassera förskolematerial som innehåller farliga ämnen. Alla förskolor ska rensa bort varor och material som används i verksamheten inklusive köket som kan innehålla hälsofarliga kemikalier enligt vägledning från kemikaliecentrum. Regelbunden städning ska säkerställas genom rutiner med korrekta metoder och kontinuerlig uppföljning av dessa. Förekomsten av PVC-golv ska kartläggas under planperioden. Förvaltningen ska samverka med Kemikaliecentrum och söka centrala medel vid behov	Avdelning förskola Enhetschefer förskola Avdelning Ekonomi och Enhetschefer förskola Avdelning Kansli och kommunikation Enhetschefer och berörda avdelningschefer

Delmål 5.6. Negativ påverkan på djur, miljö och människors hälsa från stadens livsmedelskonsumtion skall minska

Aktivitet	Ansvar
Inköp av ekologisk mat ska även eftersträvas vid upphandlingar av representation, catering och övriga inköp.	Enhetschefer
Förvaltningen mäter andelen inköpta ekologiska livsmedel under året 2017 och redovisar i VB.	Enhetschefer
Vid nybyggnation eller större ombyggnationer av befintlig verksamhet inom förskola ska frågan om tillagningskök alltid	Avdelning Förskola

utredas. Strävan är att så många som möjligt ska ha tillgång till tillagningskök.	
---	--

Miljömål 6. Sund inomhusmiljö

Eftersom vi tillbringar större delen av våra liv inomhus, har en god inomhusmiljö stor betydelse för människors hälsa och komfort. Hälsobesvär relaterade till inomhusmiljön är ett problem i många byggnader. Arbetet för att minska hälsorelaterade riskfaktorer berör bland annat buller, dålig luftkvalitet, inomhustemperatur och höga radonhalter i bostäder och allmänna lokaler. Stadens alla nämnder och styrelser som äger, bygger, förvaltar och brukar lokaler har ansvar för en sund inomhusmiljö i de egna lokalerna. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd har viss rådighet inom miljömålet ”Sund inomhusmiljö”, men har inget genomförande- eller uppföljningsansvar i något av miljömålets delmål.

Aktivitet	Ansvar
Bevaka radon- och bullernivåer genom att regelbundet beställa mätningar av Miljöförvaltningen samt följa utvecklingen på ”Miljöbarometern” på miljöförvaltningens hemsida.	Enhetschefer och Ekonomivdelningen
God ljudnivå ska upprätthållas vid verksamheter med hjälp av t ex bordskivor med ljuddämpande ytskikt, möbeltassar, bullerdämpande mattor, ljuddämpande väggfärg, takabsorbenter och skärmar.	Enhetschefer
Vid om- och nybyggnation ska förvaltningen arbeta för att uppnå så god ljud- och ljusmiljö som möjligt.	Berörda avdelningschefer
Kontinuerlig uppföljning av aktuella ventilationskontroller (OVK) som utförs av fastighetsägaren görs för att säkerställa att förskolorna har en god luftkvalitet inomhus.	Enhetschefer

